

JALMUŻNIK (33) *sb m*

a *jasne*.

sg *N* jałmużnik (10). ◇ *G* jałmużnika (7). ◇ *D* jałmużnikowi (1). ◇ *I* jałmużniki(e)m (5). ◇ *V* jałmużniku (1). ◇ *pl N* jałmużnicy (1). ◇ *G* jałmużnik(o)w (4). ◇ *D* jałmużnik(o)m (1). ◇ *A* jałmużniki (2). ◇ *I* jałmużniki (1).

Sł stp: jełmużnik, Cn brak, Linde XVI – XVII(XVIII) w.

1. *Wspomagający ubogich, dający jałmużnę* (30) : Máciey Miechowitá vmárl Doktor w lekárftwie niepołpolity/ człowiek dobrego á práwie Świętego żywotá/ iáłmużnik wielki ubogich *BielKron* 419; Tyberius Cefarz [...] był mądrj y mężny/ ále nádewšzytko wielki iáłmużnik y obrońcá vbogich. *SkarŻyw* 101; Iam ieft powiáda/ fyn iednego zacnego y łlawnego męża. Ktory wielkim był iáłmużnikiem/ y wiele vbogim dobrze czynił. *SkarŻyw* 103, 97, 98, 100, 101 [2 r.], 102 (14); *CzechEp* 38; *ReszHoz* 133; Wielką poćiechá wšytkim iáłmużnikom/ y wielką moc vczynkow miłóšiernych *WujNT* 262.

W charakterystycznym połączeniu: wielki jałmużnik (10).

a. *Przydomek św. Jana, patriarchy Aleksandryjskiego z VII w, słynącego z wielkiego miłosierdzia; Joannes Eleemosynarius* (11) : Marczim [!] świety dołtoiny był A wzdý zaplać niebo kupył. Albo ialmuznik ian świety Za pieniądze wniebu [*lege: w niebo*] wzyety. *RejKup* M.

Zestawienie: »Jan Jałmużnik« (10): Bądz pozdrowion Ianie Iáłmużniku/ oytze šírot poćiešzyćielu niemocnych *KrowObr* 174v; *BielKron* 270v; *RejAp* 111v; *WujJud* 225v; TEn Błogofławiony Ian Iáłmużnik/ bárzo wielkie kochánie w tym miał/ gdy iákie świetých przykłády y powiešci łlyfzał *SkarŻyw* 97, 99, 100, 106, 107; *LatHar* [+ +].

b. *Nazwa zakonników zajmujących się wspomaganiem ubogich* (1) :

Wyrażenie: »bracia jałmużnicy« (1): Látá 1257. Nowy zakon bráćiey Iáłmużnikow pod regułą S. Benediktá/ pányy Máriey przez Papiežá Alexándrá czwartego vftáwiony *BielKron* 364v.

2. *Znajdujący się pod czyjąś opieką, korzystający z pomocy; tu o stosunku lennym między państwami* (3) : Władziłlaw chcąc ich rátowác vżywał rády Bogufze y Niemierze thakież/ pośláli do Prufkiego Miłtrzá iáko do iáłmużnikow twoich/ áby dał pomoc odpędzić nieprzyacielá od Gdańfká *BielKron* 369v; [*Loktek skargę położył przeciw Mistrzowi Pruskiemu*] przekłádáiąc mu to pred [!] pány/ biškupy/ y połpolithym ludem co nád nim vdziáłał/ znáiąc dobrodzieyfthwo Polłkie/ y będąc oni iáłmużniki ich. *BielKron* 369v.

Szereg: »zakonniki albo jałmużniki« (1): Prufki Miłtrz próžno fie dopiera Prus álbo Pomorfkiey ziemie/ gdyž on tám nigdy dzyedźicem nie był s przodkow śwych/ tylko iáko ine zakonniki álbo iáłmużniki przywiedzyono z Niemiec od kfiąžąt Polłkich. *BielKron* 407v.